

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**2025 YILININ NİSAN AYINDA ÜLKEMİZDE GERÇEKLEŞEN ZİRAİ DON OLAYININ SONUÇLARININ ARAŞTIRILMASI,
ÜRETİCİLERİN VE TARIMSAL ÜRÜNLERİN UĞRADIĞI ZARARLARIN TESPİTİ VE GELECEKTE YAŞANABİLECEK
BENZER OLAYLARIN ETKİLERİNİN EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613)

TUTANAK DERGİSİ

**8'inci Toplantı
23 Ekim 2025 Perşembe**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Adem Korkmaz'ın, bugün son toplantı olduğuna, Komisyonun bugüne kadarki çalışmalarına, akademik raporlara, TARSİM'in ve Bakanlığın yaptığı ödemelerle ilgili verilere ve Komisyonun toplantılarına ve programlara katılan herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Rapor Üzerinde Görüşmeler

1.- Komisyon raporunda yer verilecek hususlara ilişkin görüş, öneri ve değerlendirmeler ile çalıştay raporları hakkında görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
2025 YILININ NİSAN AYINDA ÜLKEMİZDE GERÇEKLEŞEN ZİRAİ DON OLAYININ SONUÇLARININ ARAŞTIRILMASI,
ÜRETİCİLERİN VE TARIMSAL ÜRÜNLERİN UĞRADIĞI ZARARLARIN TESPİTİ VE GELECEKTE YAŞANABİLECEK BENZER
OLAYLARIN ETKİLERİNİN EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613)

-----0-----
8'inci Toplantı
23 Ekim 2025 Perşembe
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

28'inci Yasama Döneminin Üçüncü Yasama Yılında kurularak çalışmalarına başlayan TBMM 2025 Yılıının Nisan Ayında Ülkemizde Gerçekleşen Zirai Don Olayının Sonuçlarının Araştırılması, Üreticilerin ve Tarımsal Ürünlerin Uğradığı Zararların Tespiti ve Gelecekte Yaşanabilecek Benzer Olayların Etkilerinin En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.18'de açıldı.

Komisyon Başkanı Adem Korkmaz, bugün son toplantı olduğuna, Komisyonun bugüne kadarki çalışmalarına, akademik raporlara, TARSİM'in ve Bakanlığın yaptığı ödemelerle ilgili verilere ve Komisyonun toplantılarına ve programlarına katılan herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon raporunda yer verilecek hususlara ilişkin görüş, öneri ve değerlendirmeler ile çalıştay raporları hakkında görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 15.28'de toplantıya son verildi.

23 Ekim 2025 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Komisyonumuzun çok değerli üyeleri ve kıymetli basın mensupları; Komisyonumuzun 8'inci Toplantısı için yeterli çoğunluk vardır, toplantıyı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Adem Korkmaz'ın, bugün son toplantı olduğuna, Komisyonun bugüne kadarki çalışmalarına, akademik raporlara, TARSİM'in ve Bakanlığın yaptığı ödemelerle ilgili verilere ve Komisyonun toplantılarına ve programlara katılan herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bugün, 14 Mayıs 2025 tarihinde çalışmalarına başlayan, şu ana kadar 7 toplantı ve 5 çalışma ziyareti ve çalıştaylar gerçekleştiren Komisyonumuzun son toplantısını gerçekleştiriyoruz.

Bugün yapacağımız toplantıda Komisyon üyelerimizden varsa raporumuzda yer verilecek hususlara ilişkin görüş ve önerilerini alacağız. Üyelerimiz önerilerini toplantıda dile getirebilecekleri gibi ayrıca yazılı olarak da Komisyonumuza iletebilme imkânına sahiptir. Her birinin katkısı bu raporun içeriği açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, 4 Temmuz 2025 tarihinde Burdur'da gerçekleştirmiş olduğumuz İklim Değişikliği Gerçeğinde Sürdürülebilir Tarım ve Sürdürülebilir Tarımsal Üretim İçin Türkiye'de Tarımsal Sigortaların Yeniden Yapılandırılması Çalıştayı'na ilişkin bir özet rapor hazırladık. Akademik bir çalışma olduğu için, neticede buradaki bu çalışmaya zaten Komisyon üyelerimiz de tamamına, hemen hemen bütün oturumlara büyük ölçüde katıldığı için bir rapor yani bunun üzerinde genellikle biz ilave değerlendirmeler yaparız çünkü akademik çalışmaların kendine özgü de bir hususiyeti vardır, bu bir çalıştay olarak yerini alır. Bu konuda da ben kısa bir değerlendirme sunumu yapacağım Komisyon çalışmalarımızla ilgili.

İki tane çalıştay gerçekleştirdik. Bunlardan birincisi iklim değişikliği gerçeğinde sürdürülebilir tarım. Esasında birbirine bağlı iki konu, birisi genel iklim değişikliğinin, ikincisi de özel bir konu olan ve bizim de sahada sıkça tartıştığımız, karşılaştığımız Türkiye'de tarımsal sigortalar meselesi TARSİM yani genel anlamda tarım sigortası, tarımsal sigortalar diyor ama bizdeki uygulaması TARSİM olduğu için buna bir genel çerçevede bir değerlendirme yaptık. Birinci oturumda iklim değişikliği gerçeğinde sürdürülebilir tarımla ilgili günümüzde yaşanan ve gelecekte yaşanması muhtemel iklim değişikliği kaynaklı tarımsal problemlerin belirlenmesi noktasındaki yaptığımız çalıştaydı. Burada biz oradaki çalıştaydaki bütün tartışmaları kendi içerisindeki kavram analizlerine tabii tutarak bir özet rapor hâline getirdik.

"İklim değişirken tarımsal üretimde bitkisel üretim, hayvansal üretim, atıkların değerlendirilmesi, gıda güvenliği noktalarında karşılaşılabilecek ana riskler, zorluklar nelerdir?" dediğimizde, iklim değişikliği ve aşırı hava olayları, su kıtlığı ve su kaynağı sorunları, verim kaybı ve kalite düşüklüğü, planlama ve ürün deseniyle ilgili sorunlar, ekonomik kayıplar, maliyet artışı ve tarımdan uzaklaşma, hastalıklar, zararlılar ve biyolojik sorunlar, hayvansal üretimdeki zorluklar, gıda arzı ve gıda güvenliği sorunları, arazi, enerji, imar ve çevre problemleri, atık sorunları ve uyum problemleri olarak toparlandı buradaki temel riskler. Burada "Tarım sektöründe bu zorluklardan en çok etkilenen ve etkilenecek olanlar hangileridir?" sorusuna ise ağırlıklı olarak bitkisel üretim alanları, hayvansal üretim alanları, genel tarım ve iklim bölgeleri, su kaynakları ve suya bağımlı alanlar, doğal alanlar ve biyoçeşitlilik, sosyal ve ekonomik alanlar olmak üzere de etki alanları ortaya konuldu.

"Hangi bölgelerde iklim değişikliği kaynaklı tarımsal problemlerin çok daha yüksek olması muhtemeldir?" sorusunda katılımcılar tarafından Türkiye'nin bir fotoğrafı çekilmeye çalışıldı. İç Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Akdeniz, Ege, Marmara, Trakya, Karadeniz, göller bölgesi, geçit bölgeleri ve sahil bölgeleri olarak katılımcılar fikirlerini ortaya koydular. Daha çok İç Anadolu Bölgesinde biraz kuraklıkla ilgili, iklim değişikliğiyle ilgili ciddi sıkıntıların olduğu daha çok kendini gösteriyor, Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz de bunu takip eden bir şeye sahip.

"İklim değişikliğinden kaynaklı tarımsal kayıpların en aza indirilmesi için alınması gereken tedbirler nelerdir?" konusu, biraz daha ilimizi çeken yani "Bizi gelecekte şekillendirecek olaylara karşı neler, hangi önlemler alınabilir?" sorusu değerlendirildiğinde bitkisel ve hayvansal üretim odaklı çözümler, su yönetimi ve verimlilik odaklı çözümler, tarım teknolojileri ve dijitalleşme odaklı çözümler, toprak sağlığı ve yönetimi odaklı çözümler ve diğer olmak üzere ana konular ortaya çıkmış oldu.

"Türkiye'de iklim değişikliğine karşı tarımsal üretimde karşılaşılabilecek risklerin üstesinden gelebilmek için hangi stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır?" sorusunda da risk yönetimi, su yönetimi ve suyun verimli kullanılması, biyoçeşitlilik ve genetik kaynakların yönetimi gibi temel üç konu öne çıktı.

"İklim değişikliğinin olası risklerine karşı alınan tedbirler nelerdir? Bu örneklerin sayısının artması için nasıl bir yol izlenebilir?" konusunda su yönetimine vurgu oldukça önemli. Sigorta ve ekonomik desteklerin artırılması zaten bizim diğer çalıştay konumumuzu da yakından ilgilendiriyor. Islah ve tohumculuk çalışmalarının artırılması, teknoloji kullanımının artırılması, kurumsal yapı ve politikalarda iyileştirmeler ve farkındalık çalışmaları şeklinde konu ortaya konuldu.

"Türkiye'nin, sürdürülebilir tarımdaki stratejileri neler olmalıdır?" sorusuna ise stratejik planlama ve yönetimin iyileştirilmesi, toprak sağlığı ve biyoçeşitliliğin artırılması, ıslah ve yeni çeşit geliştirme çalışmalarının yapılması, sosyal ve ekonomik desteklerin artırılması; yine, su yönetimi, sulama uygulamalarının iyileştirilmesi ve teknolojik adaptasyon ve dijitalleşme konuları, zirai don ve kültürel uygulamalara yönelik de stratejiler şeklinde ortaya çıkıyor.

Burada, bu çalıştayımızın özet sonuçlarında ise birincisi; iklim değişikliği ve aşırı sıcaklıklar tarımsal üretimdeki temel zorluklardır. Artık tarımsal üretimin bir sürü zorluğunun yanında iklim değişikliği ve aşırı sıcaklıklar burada çok öne çıkmış oluyor. Kuraklık, su kıtlığı, yanlış su kullanımı en önemli çevresel ve aynı zamanda da tarımsal bir sorun. Türkiye'de özellikle Güneydoğu, İç

Anadolu, Akdeniz ve Ege'nin kuraklıktan, Karadeniz'in ise aşırı yağışlardan etkileneneğine ilişkin değerlendirmeler çıktı. Sürdürülebilir tarım için etkin su yönetimi ve genetik kaynakların korunması, kuraklığa dayalı çeşitler, yerel tohum bankaları ve polikültür tarım çeşitlemeleri, dijital tarım, akıllı sistemler, topraksız tarım gibi modern teknolojiler, tarımsal sigortalar yaygınlaştırılmalı ve tüm bitkisel üretim sigorta kapsamına alınmalı, küçükbaş ve kanatlı hayvancılık teşvik edilmeli ve sürümsüz tarım yaygınlaştırılmalı, Meteoroloji ile Tarım Bakanlığı koordinasyonu artırılarak çiftçiler erken uyarı sistemlerinden faydalanmalıdır, hızlı hasar tespiti, veri analizi ve zirai donla mücadele eğitimleriyle entegre bir yaklaşım sergilenmelidir şeklinde bir değerlendirme çıktı.

İkinci çalıştay konumuz ise birinci çalıştay konusunun da esasında önemli bir yerini tutan, bizim de Komisyon olarak sahada en çok karşılaştığımız haklı ya da haksız eleştirileri bünyesine alan tarımsal sigorta meselesi yani bizim uygulamamızda da Türkiye'deki TARSİM uygulamasıydı. TARSİM'in esasında toplumsal beklentisinin çok yüksek bir noktada olduğunu biz de gözlemledik. Ülkemizde son günlerde yaşanan zirai don olayları ekseninde "TARSİM kurumunun faaliyetlerinin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?" diye bir sorumuz vardı. Olumsuz yönlerini öncelikle ortaya koyduğumuzda, poliçe kapsamının yetersizliği ve fiyatlandırma sorunları, bilgi ve iletişim eksiklikleri, algısal yanlışlıklar, operasyonel ve hasar tespit süreci sorunları, sistemsel yetersizlikler ve uyum sorunları öne çıktı. Olumlu olarak bulunan noktalar ise finansal destek ve güvence sağlaması, sistemin yapısı ve işleyişinin iyi olması, gelişime açık olması diye. Hatta geçen hafta TARSİM Genel Müdürüyle yaptığım bir görüşmede şunu söyledi bu konuya ilişkin; özellikle bu donla ilgili takvim meselesi vardı, tomurcuklanma, bunu artık bundan sonraki süreçlerde bu konuyu değiştirdiklerini, süreyi daha erkene çektiklerini söyledi.

AYHAN BARUT (Adana) - En çok tartışma...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Konularından birisi buydu. Bu da bizim zaten Komisyonunda en çok dillendirdiğimiz, karşılaştığımız konulardan birisiydi.

"Kuruluşunun üzerinden yirmi yıla yakın süre geçmiş olmasına rağmen TARSİM poliçesi yaptırma oranlarının Türkiye ortalamasının yüzde 25 civarında kalmasının nedenleri nelerdir? Bu oran normal kabul edilebilir mi?" diye bir sorumuz vardı. Bilgi ve bilinç eksikliği, güven eksikliği ve algı sorunları, operasyonel ve süreçsel problemler diye üç başlıkta problemler ortaya konulmuş oldu. Bunların görece önemleri tartışmaya açık. Sigorta yaptırma oranlarını yükseltmek amacıyla zorunlu sigortanın yani maliyet bazlı ve örneğin yüzde 10 gibi belli bir oran düşünülerek kapsama girmesi gerektiği vurgulanmış. Sigorta zorunlu hâle getirilirse çiftçi sigorta yaptıracaktır, gelir öngörülemediği için maliyet bazlı ve belirli bir oran üzerinden hareket edilmesi tavsiye edilmiştir diye, bu da satır aralarındaki tartışmalarda ortaya çıkan bir konu. Zorunlu sigortalılık meselesini de çok tartıştık. Burada tabii, sigortacıların da kendine göre kaygıları var. Neticede TARSİM sigortası bir aktüeryal hesaba dayalı, uluslararası geçerliliği olan bir sistemi olan bir sigorta yani bütün sigorta sistemi dünyada bir riski teminat altına aldığı zaman bunun kendisi boyutunu aşacağı için de bunu uluslararası şirketlere de ne yapıyor, reasürans yapıyor yani onun için de kriterler uluslararası kriterler. Biz TARSİM'in yapısını çok kamu merkezli bir yapıya dönüştürdüğümüzde bu sefer de uluslararası geçerliliği ve reasürans problemleri ortaya çıkabilecek. Onun için belki burada başka bir modeli buna takviye etmemiz gerekebilir ama bunları tartışacağız zaten.

"TARSİM poliçeleri farklı aracı kurumlar tarafından düzenlenirken sigortacılığın amir hükmü olan bilgilendirme yükümlülüğü yeterince uygulanabilmekte midir?" sorusuna poliçe terimleri çiftçiler tarafından anlaşılammamaktadır, kısa zamanda çok geniş kapsamlı konularda eğitim vermek yerine, eğitimler daha az kapsamlı şekilde ancak ürün bazında daha özele indirgenerek verilmelidir yani alt kat kırımlarda; TARSİM'le ilgili reklam ve tanıtım faaliyetlerinin yapılması gerektiği vurgulanmış, acenteleri teşvik etmek amacıyla poliçe başına kazançları arttırılabilir, bu da primden aldıkları payın uygun şekilde yükseltilmesiyle sağlanabilir. Özetle, çalıştay katılımcıları tarafından sunulan görüşler sigortacılığın amir hükmü olan bilgilendirme yükümlülüğünün daha etkin bir şekilde uygulanması gerektiğini ortaya koyuyor.

Beşinci soru da "Gerek poliçe primleri hesaplanırken gerekse hasar tutarları belirlenirken sigortalı, sigorta şirketi, eksper ve çiftçinin ortak kanaatte olduğu şeffaf ve kesin hesaplama kriterleri mevcut mudur?" sorumuzdu. Mevcut durumda poliçe primleri ve hasar tutarlarının hesaplanmasında şeffaf ve kesin kriterlerin varlığı konusunda katılımcılar farklı görüşler belirtmişlerdir. Hasar tespiti, eksper ve ekspertiz konularında vurgulanan detaylar göz önüne alınarak TARSİM'in bu konulardaki sorunlara özellikle odaklanması gerektiği ortaya çıkmış.

İkinci oturumda ise "Sürdürülebilir tarım politikaları kapsamında tarım sigortalarının yeniden yapılandırılması ve etkinliğinin artırılması." konusu söz konusu. "Ülkemizin büyük bir tarım ülkesi olduğu göz önüne alındığında tarım sermayesinin korunması, sürdürülebilir tarım ve gıda arz güvenliği açısından TARSİM'in rolü nedir ve etkinliği nasıl artırılabilir?" dediğimizde, yapısal düzenlemelerin getirilmesi -zorunlu TARSİM ve ÇKS kaydı gibi- prim ve destek artışı, bağımsız tarım destek fonunun oluşturulması gibi kapsam ve teminat alanının genişletilmesi, üretim ve gelir kayıplarının da sigorta kapsamına alınması ve eğitim ve bilinçlendirme konusu öne çıkıyor. Burada zorunlu TARSİM'in ya da bağımsız bir tarım destek fonunun oluşturulması gibi konular dikkat çeken konular yani birisi sigortacılıkla ilgili bir konu, bunu zorunlu yapabilir miyiz, diğer iyileştirme, bağımsız tarım destek fonu konusu da sigortacılıkla bütünleşmiş ya da bağımsız bir istikrar fonu anlamında bir fon ortaya konulabilir mi diye tartışılmış.

"Mevcut durumda ihtiyari ve devlet destekli olarak işleyen tarım sigortalarının merkezî bütçeye ek yük getirmeden zorunlu sigorta olarak yeniden yapılandırılması mümkün müdür?" Zorunlu TARSİM sigortası gibi zorunlu ÇKS kaydının da tartışılması önem taşımaktadır. Tarımsal faaliyetlerle uğraşan herkesin zorunlu olarak ÇKS'ye kaydolması izlenebilirlik açısından kolaylık sağlayacak ve sorunların daha kolay çözüme ulaşmasına olanak taşıyacaktır. Bazı sigorta modeliyle bütçeye ek yük getirmeden kademeli geçişler tartışılabilir. Sigortaların temel mantıklarından biri sermaye birikimi yapmaktır. Bu birikimler zor zamanlarda yüksek getiri sağlayarak mevcut durumla başa çıkma olanağı sağlar çünkü riskler her zaman gerçekleşmez, gerçekleşmediği zaman da fonda biriken paraların, bir de gelir ve benzeri gelirlerle de bu fon beslenebilir, yüksek risk dönemlerinde bunların harcama imkânı olabilir. İşsizlik Sigortası Fonu esasında burada Türkiye'de bu anlamda yapılmış başarılı bir fondur. Uzun süre, mesela ilk yasa çıktığında üç yıl hiç ödeme yapmadı çünkü "son üç yıl" diye bir kriter konulmuştu faydalanabilmek için ve ciddi bir fon birikti. Ekonominin iyi olduğu dönemlerde bu fon birikmeye devam etti, yüksek de getiriler elde etti hatta işsizlik sigortası hâlâ şu anda birçok sosyal programda

destek olarak kullanılabilir yani özellikle Covid döneminde de çok ciddi ödemeler yapıldı mesela, iki yıl neredeyse birçok insan çalışmadığı zaman sadece İşsizlik Sigortası Fonu'ndan bütçeye hiçbir yük getirmeden o dönem faydalanmış olduk bu fondan.

"Tarım sigortalarının zorunlu olması durumunda temel nitelikte bir baz sigorta ve ilaveten çeşitli riskleri ihtiyari olarak kapsayan bir tercihi sigorta modeli uygulanabilir mi?" diye bir sorumuz vardı. Mevcut uygulamada dolu paketiyle birlikte don, aşırı yağış, yüksek sıcaklık gibi ek teminatlar tercihi olarak alınmalıdır ve bu uygulamanın daha alt çarpanlara ayrılması gerekmektedir. Bu mevcut uygulamayla ilgili bir öneri. "Zorunlu bir baz sigortayla temel riskler düşük primlerle güvence altına alınırken çiftçiye kendi ihtiyaçlarına göre daha kapsamlı, tercihi sigorta paketleri sunmak mümkündür." diye bir fikir çıkmış. Bunu çok da tartıştık yani en azından üretim maliyetleri ile gelirin bir kısmının yani kişinin minimum yaşamsal gelirini kâr ve hani, kâr demek doğru değil ama çiftçinin en azından gelir, yatırım kazancını değil de temel tüketim ve temel maliyetlerini karşılayacak kısmını mutlaka zorunlu yapıp diğer kalan kısmını da kişi isterse kendisi ihtiyari olarak yapabileceği ikili bir sigorta sistemi tartışması yapıldı.

Dördüncü sorumuz da "Toplumsal bilincin artırılması için başta çiftçiler olmak üzere tüm paydaşlara ne gibi faaliyetler yapılmalıdır?" diyor. Hedef odaklı eğitim ve bilgilendirmeler, iletişim ve pazarlama kanallarının çeşitlenmesi ve şeffaflık diye üç madde çıkmış. Burada sürdürülebilir tarımda üretim için Türkiye'de tarımsal sigortalarla ilgili genel sonuçlara baktığımızda TARSİM, kamu ve özel sektörü birleştiren, tarımı destekleyen önemli bir sistemdir. En büyük sorunların poliçelerin kapsamı, yüksek fiyatlar ve çiftçilerdeki bilgi eksikliği olarak ortaya çıktığını çalıştay katılımcıları ifade etmiş. Eksper sayısının yetersizliği ve hasar tespitindeki gecikmeler konusunda şikâyetler vardı, zaten bizim Komisyonun saha çalışmalarımıza da biz bunları yer yer almış idik. Devletin prim desteği ve finansal güvence sağlaması TARSİM'in en güçlü yanları. TARSİM poliçelerini düşük yaptırma oranının ana nedeni ise çiftçilerdeki bilgi ve güven eksikliği yani bu ikisi üzerinde ayrıca durulması gereken konu. Bir kısmı zorunlu, bir kısmı da ihtiyari olmak üzere ÇKS kaydı ve TARSİM sigortasının zorunlu tutulması gerektiği bildirilmiştir. Tarımsal üretim ve gıda üretiminin sürdürülebilirliği ve istikrarını temin etmek için tarımsal sigortalarla bütünlük ya da bağımsız bir yapı olarak sürdürülebilir tarım ve gıda istikrar fonu kurulması. Bunu şöyle ifade etmek gerekiyor yani benim de fikrim bu: Şu anda biz şuradaki çayımızı, hepimizin önünde çay var, bu çayımızı yudumlarken ya da sabah kahvaltısında hepimiz az çok peynir, zeytin, domates, yumurta yerken bu sadece çay üreticisinin meselesi olamaz. Bugün bu çayı ben de içiyorsam, gıdayı ben de tüketiyorsam, meyveyi sebzeyi ve gıdanın bütün türevlerini bütün toplumun tamamının, kırsalda tarımsal üretim yapan kişinin sorunu onun da sorunu olmalı yani bir bakış açısı burada önemli. Yani ben "Peynir üreticisinin derdi neymiş? Süt üreticisinin derdi neymiş? Buğdayı üretmiş, satamamış." dediğim takdirde, ben de bir gün fırına indiğim zaman ekmeği bulamadığımda ya da ekmeğin fiyatının arttığını gördüğümde, bu meselenin beni de yakından ilgilendirdiğini düşündüğüm için, bu meselenin, gıda ve tarımsal üretim meselesinin sigortadan daha bağımsız, istikrarı sağlayacak bir fon mantığının içerisinde kendine özgü, bu arz fazlası olduğunda fiyat düşüşünden kaynaklı, arz eksikliği olduğunda da fiyat artışını engelleyecek bir mekanizmayı oluşturacak güçlü ve tabii ki bu "fon" dediğimiz zaman fonun da bir gelir kurgusunun olması lazım. Bu geliri sadece üreticilerin ya da devletin desteğiyle, devletin kamusal desteğiyle değil, bütün toplumun bu riske katılacağı bir mekanizmayla mutlaka konunun bir vergi boyutunun olacağı bir meseleyle kurmak gerekiyor fonun çerçevesini ki bütün toplum bu riski birlikte paylaşmış olsun, yoksa hep beraber bunu kıtlık ya da enflasyon olarak paylaşıyoruz yani bu işin bir de bu tarafı var. Onun için de bu gıda istikrar fonu meselesi ya da tarım ve gıda istikrar fonunu birbirinden bağımsız da düşünmemek gerekiyor. Tüm çiftçilerin Çiftçi Kayıt Sistemine zorunlu olarak kaydı izlenebilirliğini arttıracaktır. TARSİM'in gelir sigortalarına dönüşmesi ve tüm tarımsal riskleri kapsamı hedeflenmektedir. Tabii, bunların hepsi ayrı ayrı tartışma konusu olabilir.

Bu son çalıştaydan sonra da son olarak Komisyon tarafından yürütülen çalışmalarımızı üç boyutta sürdürdük. Burada yaptığımız toplantılarda bir çalışma yürüttük, istişare ve bilgilendirme toplantıları ve bugünkü 8'inci toplantımızda bu salonda, Meclisimizde yaptığımız çalışmalar. İkinci aşamada saha ziyaretlerimiz oldu. 31 Mayıs 2025 tarihinde Malatya'da başladığımız programı da en son 10 Temmuz 2025 tarihinde Eskişehir'in Mihalicçık ilçesinde tamamlamış olduk. Üçüncü olarak da yine 4 Haziranda Komisyon Başkanlığımızca akademik ve bilimsel temelli çalışmalar yürüttük. Ön rapor hazırlayarak bunu Bakanlığımıza ve ilgili yerlere ilettik 4 Haziranda. 4 Temmuzda az önce sunumlarını incelediğimiz çalıştayları, akademik ve teknik katılımcılarla oluşan ve komisyon üyelerimizin de katıldığı bir akademik çalışma da sürdürdük. Çünkü çalışmalarımızı daha güçlü bilimsel zemine oturtmamız gerekiyor ki bu raporumuzu da hazırlayıp çıkarttığımızda gerek kamuoyu nezdinde gerekse ilerleyen zamanda ortaya konulacak yeni yasal ya da yapısal değişimler, sistem değişimleri için de bir güçlü zeminin oluşması gerekiyor. Dördüncü olarak da bugün yaptığımız Zirai Don Olayını Araştırma Komisyonunun çalıştay raporlarını da ben sizlere takdim etmiş oldum. Buralarda bunların üzerinde ki zaten orada tartışmalara fikirlerimizle katıldık yani çalıştay sonucunda şöyle bir, bu da bir yöntemdir: Bazı çalıştaylarda tekrar oturulur, sonuç raporları hazırlanır "Bu olsun, şu olsun." diye. Biz ona gitmedik çünkü o, biraz daha ötesi için, mevzuat çalışmaları için yapılır ama bizimki daha teknik ve akademik bir nitelik arz ettiği için görüşleri özetleyerek bıraktık ki herkesin görüşleri sonuçlara yansımış olsun diye, fikirlerimizi de bunun içerisine yedirmeye çalıştık. Raporların detayları zaten uzun bir dosya olarak kimin ne söylediği, hangi görüşleri olduğu rapor altlıklarında yer almakta.

Ben bugünkü bu çalışmalar sebebiyle hem bilgilendirme hem akademik raporların değerlendirilmesi konusundaki sunumumu gerçekleştirmiş oldum. Bugün de son bir değerlendirme yapalım, görüşlerinizi alalım raporumuzun sonunda.

En son, şeyle ilgili de bir bilgi paylaşayım. Gerek TARSİM'in yaptığı ödemeler gerekse bakanlığın yaptığı ödemelerle ilgili verileri de paylaşayım. Bunlar en son güncel veriler. TARSİM toplam şu ana kadar 18 milyar 674 milyon TL tutarında yani bu dön itibarıyla tespitlerini yapıp hasarlarını ödediği rakam. 4 milyar 347 milyon TL de muallakta olan. "Muallakta" şu demek: Henüz hasat tarihine bağlı onların bir takvimi var. Özellikle elma, ceviz, ayva, armut ve antepfıstığının hasat takviminden kaynaklı olarak muallakların sonuçlanması için de 4 milyar 347 milyonluk bir ödemesi var. Bu ödeme süreci aktif olarak devam ediyor. Kararnamede belirtilen şartlar dâhilinde üreticilere yani bu da Tarım Reformu Genel Müdürlüğümüzce takip edilen, TARSİM kapsamı dışında kalan...

AYHAN BARUT (Adana) - ÇKS.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - ÇKS kaydı olan çiftçilerle ilgili bir süreçti. Burada da toplam dekar büyüklüğü 6 milyon 482 bin dekarlık bir alanda üreticilere hesaplanan toplam rakam 23,5 milyar TL. Bu ödemeler bu hafta itibarıyla başladı. Şu ana kadar 13,5 milyar...

AYHAN BARUT (Adana) - 23,5 milyar mı?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, 23,5 milyar TL. Ödemeler bu hafta başladı. Şu ana kadar da -yani o da bugünkü, sabahki veri, dün akşam aldığımız veri- 13,5 milyar TL'si hak sahiplerinin hesaplarına geçti yani bir 10 milyarlık kısmı var, o da her an ödemeye devam ediliyor.

BÜLENT TUFENKCI (Malatya) - Cuma günü son.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu hafta içerisinde bitirileceği tahmin ediliyor. Yani gerek TARSİM'in 23 milyar gerekse... Esasında TARSİM oranını ve zirai don hasar oranını ortaya koyduğumuz zaman yani TARSİM'de ödenen rakamın büyüklüğünü düşünürsek çünkü yüzde 20'ler düzeyindeki bir rakam 23 milyar ediyorsa yani esasında sigortalılığın burada ne kadar önemli olduğunu, şu durumda, şu tabloda bile yani yüzde 80'e, yüzde 20; yüzde 20, yüzde 50/50 ödeme yapıyor. Yani neredeyse bakanlığın ödediği kadar rakamı TARSİM tek başına ödüyör toplam riskin yüzde 20'si olmasına rağmen. Esasında...

AYHAN BARUT (Adana) - Bu zarar diyelim ÇKS'lilerin hepsi TARSİM'li olsaydı ne kadar ödemesi gerekiyordu? Bunun hesabı var mı?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani onun hesabını yapabiliriz ama yani o şeyden çıkartırız onu, basit. Tahmin ediyorum 4 katı, 5 katını geçer, 100 milyarın üzerine çıkardı diye tahmin ediyorum. Ama hesaba bakmak...

BÜLENT TUFENKCI (Malatya) - Yüzde 20'si olduğuna göre 4 kat olur.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, ben de öyle tahmin ediyorum bir 100 milyar TL gibi rakamı sadece TARSİM ödeyebilirdi ama işte bunu bizim oturup bu sigortalılık meselesini ciddi ciddi masaya yatırmamız gerekiyor. Toplamdaki destekleme miktarı da bu iki kalemde 46,5 milyar TL ediyor. Tabii ki bunlar ödemeler bittiğinde rakam belki değişik sebeplerle ödenememe durumlarında bir miktar, 1 milyar 500 milyon aşağıya gelebilir diye düşünüyoruz ya da uyumsuzluk olduğunda, davalar olduğunda da -var şu anda TARSİM'le ilgili çok sayıda uyumsuzluğun olduğunu biliyorum- rakam belki de yukarıya çıkabilir ama ana hatlarıyla tablo bu. İl düzeyinde de bütün çalışmalar tamamlanmış.

Biz, tabii, komisyon olarak özellikle Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesindeki Trabzon hurması ve Isparta gülü konusunda da özellikle bir talebimiz olmuştu hem ön raporda hem şifahi görüşmelerimizde. İşte bu kararnamede 16 ürün açıklandığı için ve bu 2 ürün de daha çok lokal yani Türkiye'de yaygınlık oluşturmadığı için bu konu kapsama alınmadı ama Bakan Bey şöyle bir şey söyledi: "Ben bu ürünlerle ilgili genel müdürlüğümüze talimat verdim. Bakanlık nezdinde ilave bir destek ne yapabiliriz bunu ayrıca çalışıyoruz." dedi. "Genel müdürlük nezdinde de bu çalışmayı takip edeceğiz hani kapsama alamadık ama buralarla ilgili de bir tespit yapıp bir özel çalışma yaptıracağım." dedi. "Bakanlık olarak bir destek vermeye çalışacağım." dedi ama nasıl destek çıkar, nasıl yapılır? Bunu tabii ki bakanlığımız çalışacaktır.

Ben kendi adıma, şahsım adına ülkemizin önemli bir meselesini... Yani bu mesele sadece bir zirai don olayı olmaktan çıktı. Zaten bizim çalıştığımız konulardan biri de iklim olayları, artık zirai don ötesinde. Belki bu şiddette bir daha zirai donu belki on sene hiç görmeyebiliriz ama iklim olaylarını, suyla ilgili meseleleri, kuraklığı, düzensiz yağışları, doluları... Bunlar meteoroloji verilerinde de çok öngörülebilir "Hani şu olur, bu olmaz." değil. Hatırlıyorum burada bir akademisyenin sunumunda hani "İki şey söyleyebilirim, bir olumlu bir olumsuz." diye. "Bu tarz zirai don olaylarının daha az olacağını söyleyebilirim dünyadaki iklim olaylarında ama olduğu zaman şiddetinin de bundan daha fazla ulaşacağını üzülererek söyleyebilirim." demişti. Artık devletimizin bütün belgelerinde, resmî belgelerinde, planlama belgelerinde, partilerimizin beyanlarında stratejik olarak gördüğümüz tarımı, millî güvenlik meselesi olarak gördüğümüz tarımı artık "stratejik" ifadesinin altını tam anlamıyla dolduracak... Az önce verdiğim örnekte de bugün şu anda meyvelerimizi yiyoruz. Türkiye'nin dört bir tarafından kavunun nereden geldiğini, üzümün nereden geldiğini, portakalın nereden geldiğini az çok tahmin ederiz, biliriz. Biz bu portakalı, üzümü ve kavunu burada her çatalı koyduğumuzda bu üreticinin, bu üretmek konusundaki kaygı ve problemlerini ve geleceğe ilişkin öngörülerini paylaşacağımız ve bütün toplumda da bunun farkındalığının oluşturulacağı güçlü bir bakış açısını gündeme getirmemiz lazım. Su meselesinde olduğu gibi. Yani 28 milyon hane var Türkiye'de. Herkes günde 5 litre daha az su tüketse 100 milyon metreküp su eder. 80 milyon insana bakarak 400 milyon metreküp su eder. 5 litre hanede yaparsak ama kişi başına 1 litre daha düşürsek 86 milyon metreküp suyu daha az tüketebiliriz. Sadece kişisel ihtiyaçlarımız için olanı söylüyoruz. Tarımsal sulamada su o kadar önemli ki bizim maalesef tarımsal sulamada da çiftçilerimizin çok ciddi bir... Suyu bulduk mu tabiri caizse tarlayı yıkıyoruz. Hele vahşi sulamalarda. Hayır, damlama sulamalarda da öyleyiz. Yani normalde bir hesabı var, suyun çıktığı bir hesap var. Su sırası geldiği zaman adam iki saat olacak bahçeyi su geç gelecek diye dört saatte suluyor. Zaten geç gelecek. Sen kendin geç gelmenin yolunu oradaki geciktirdiğin süreyle zaten belirliyorsun. Bir saat geciktirirsen bil ki o bir saatlik süre herkes için birer saat olacak ve sana geç gelecek. Yani o ilave bir saatin zaten sana hiçbir faydası yok. Suyun hatta minerallerini daha aşağılara doğru akıtma...

AYHAN BARUT (Adana) - Ya da tersi oluyor üç saatte sulayacağını yarım saatte suluyor, dolduruyor, bitkiye zarar veriyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - O da aynı şekil.

Onun için bu meselelerde sadece hukuki düzenlemeler ve sistemsel, yapısal değişiklikler değil, bir toplumsal bilincin ve farkındalığın da güçlü bir şekilde inşa edilmesi lazım.

Bu vesileyle, bu son toplantımız olduğu için de ben değerli komisyon üyelerimize, Sayın Bakanımıza ve komisyon divanımıza ve bütün programlarımıza sıkıntı ve zorluklara rağmen katılan değerli komisyon üyelerimize, bize saha çalışmalarında ve burada güçlü bir şekilde destek veren Meclisimizin çok değerli uzmanlarına, teknik personeline, lojistik ekibine hepinizin huzurunda teşekkür ediyorum.

İnşallah, bu yaptığımız çalışmaların bir neticesini de ilerleyen zamanlarda alırız ve almak için gayret ederiz. Neticede biz bir komisyonuz ve komisyon olarak elimizden geleni yapmaya gayret edeceğiz.

Çok teşekkür ediyorum.

Evet, benim sözlerim bu kadar.

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Rapor Üzerinde Görüşmeler

1.- Komisyon raporunda yer verilecek hususlara ilişkin görüş, öneri ve değerlendirmeler ile çalıştay raporları hakkında görüşme ¹
BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İsterseniz bütün arkadaşlarımız sırayla değerlendirmelerini yapabilirler.

Sayın Bakanım, buyurun.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben de özellikle başta şahsınız olmak üzere bütün arkadaşlara teşekkür ederim.

Gerçekten, esasında beklentinin yüksek olduğu zor bir komisyondur. Sizin de başkanlığınızda güzel bir çalışmayı ortaya koyduğumuzu zannediyorum.

Tabii, bu komisyonun özellikle gündemi belli olduğu için tarımdaki bütün sorunlar -tarım komisyonu değil onu özellikle belirtirim- zirai donla ilgili tespitlerimiz ve bundan sonraki yol haritası anlamında. Orada sonuç kısmında ve çalıştayda belirtilen kısımlar önemli. Arkadaşlarımızın, herkesin fikrini söyleyerek katılım göstermesi de gerçekten önemli ve her arkadaşımız da değerli yol göstericiliklerini ve tespitlerini ifade ettiler. Ben bütün arkadaşlarımıza ve sizlere teşekkür ediyorum. Tabii, bu komisyonun özellikle Türkiye'de Tarım Bakanlığına ödenen zararların belki de rakamsal anlamda miktar olarak biraz daha iyi olmasına da vesile olduğuna inanıyorum. Çünkü sizlerin, bizlerin, hepimizin, bu komisyonun o konudaki gayretleri, en azından rakamsal anlamda yardımların daha yüksek olmasını sağladı. Ben herkesin emeğine teşekkür ediyorum.

Sağ olun Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Sayın Kurt, buyurun.

MEVLÜT KURT (Kahramanmaraş) - Sayın Başkanım, biz de teşekkür ediyoruz.

Bize Komisyon Başkanımız olarak çalışmalarında göstermiş olduğunuz ilgiden, destekten dolayı size, yine, komisyonda görev yapan Meclis çalışanlarımızın hepsine süreç için teşekkür ediyoruz.

Güzel bir çalışma oldu. Az önce bakanımızın da ifade ettiği gibi bu çalışma vesilesiyle ödenen ücretlerin tabii ki gönlümüz istiyordu ki daha fazla olması şeklinde ama devletimizin, hükümetimizin imkânları nispetinde beklentilerin üzerinde bir ödeme olduğunu hepimiz sahadaki çiftçilerimizden gördüğümüz kadarıyla onları müşahade ettik. Dolayısıyla, gönlümüz isterdi ki tabii ki zirai don olmasaydı ama böyle bir olay gerçekleşti. Bizim de bu vesileyle komisyon olarak güzel bir çalışma yaptığımıza inanıyorum. Ben tekrar bir daha böyle bir donlarla karşılaşmamak dileğiyle diyorum.

Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

Buyurun Ayhan Bey.

AYHAN BARUT (Adana) - Başkanım, teşekkür ediyorum.

14 Mayıs 2025'te başlayan komisyonumuzun çalışmaları bugün nihayetiyle sonuçlanmış oluyor. Ben de inşallah bir daha böyle bir don komisyonunda, Zirai Don Komisyonu olarak bu komisyonda buluşmak değil ama başka daha faydalı, topluma yararlı komisyonlarda tekrar görüşmek dileğiyle diyorum.

Bu arada da gerçekten yoğun bir çalışma yaptık. Bu çalışmaların içerisinde çiftçilerden, meslek odalarından, bilim insanlarından çok talepler de oldu. Bu hazırlanan rapor doğrultusunda bu taleplerin -sizin bıraktığınız yerden aslında konuşmak istiyorum- olumlu sonuçlanması, neticelenmesi... Umarım bu yaptığımız, hazırladığımız çalışmayı ve raporu ilgili yürütme, Tarım Bakanlığı dikkatle takip eder ve buralardan yararlanır, sonuç alır diye düşünüyorum. Okuyup okumadıklarını da buradan faydalanıp faydalanmadıklarını da işin doğrusu merak da ediyorum Başkanım. Yani okuyorlar mı buradan faydalanıyorlar mı, yoksa biz boşuna mı geldik? Hiçbir çalışma boş olmaz, gerçekten güzel kazanımlar da elde ettik kendimize göre.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - En azından biz gördük yerinde.

AYHAN BARUT (Adana) - Evet, en azından biz gördük.

Dolayısıyla, iklim değişikliği, kuraklık, örneğin, bu TARSİM'le ilgili olay, bunun güncellenmesi, Ziraat Bankasının iki senedir verdiği bu sübvansiyonlu kredilerin hâlâ bareminin yükseltilmediği; bunlar çok önemli sorunlar Başkanım. Bunlar bu işin içerisinde dikkat çekmemiz gereken konular, bakanlıktan da takip edilmesi gereken konular. Bizim başkanımız olarak sizden bu komisyonun bundan sonraki çıkarlarını, haklarını bu anlamda takip etmenizi sizden arzu ediyoruz. Bir de dikkatimi çeken bir şey oldu. Siz söylediniz zaten burada TARSİM'le ve ÇKS'yle ilgili ödemeleri de aslında tarım teşkilatlarından da kaynaklanan bir sorunu da birlikte yaşadık. Siz gelmeden önce, biraz önce de konuşuyorduk. Normalde zirai donla ilgili tespitler yapıldı. Aşağı yukarı dekara bir 4-5 bin lira gibi bir paranın ödenmesi gerekirken maalesef, tarım teşkilatında çalışan arkadaşlarımızın zirai don tespitiyle ilgili eksik hasar tespiti yaptığını keşfettik. Bu oranları da öğrenemedik bir türlü kendilerinden. Hani en azından bir daha bir itiraz edip düzeltme anlamındaki fırsatı da kaçırmış olduk. Kayıtlara geçsin diye söylüyorum. Önümüzdeki dönemlerde inşallah bir daha böyle şey

1. Komisyonun 31/5/2025 tarihli Malatya; 1/6/2025 tarihli Adana ve Mersin; 2/6/2025 tarihli Niğde ve Kayseri; 13/6/2025 tarihli Bolu, Düzce ve Sakarya; 28/6/2025 tarihli Ordu ve Giresun; 29/6/2025 tarihli Tokat ve Amasya çalışma ziyareti tutanakları; 4/7/2025 tarihli Burdur Çalıştayı, 4/7/2025 tarihli Burdur Çalıştayı-1, 4/7/2025 tarihli Burdur Çalıştayı-2 tutanakları; 5/7/2025 tarihli Isparta; 6/7/2025 tarihli Manisa; 10/7/2025 tarihli Eskişehir çalışma ziyareti tutanakları, toplantı tutanağına eklidir.

yaşanmasın ama en azından çiftçiyle... TARSİM nasıl işlemini çiftçiyle birlikte gidiyor, zararı ziyanı tespit ediyor. TARSİM'siz ama ÇKS'li olanların da çiftçiyle birlikte gidilip o zarar ziyanı tespitini de çiftçinin de görmesi lazım, olası bir itirazların önü açılsın diye.

Sonuç itibarıyla bence de iyi bir çalışma oldu. İnşallah bu kuraklıktı, iklim değişikliği, dondu bir daha olmaz. Komisyonu bitirdik ama tarımsal üretim sezonunu da bitirdik. Gerçekten çok kötü bir 2025 yılı geçirildi. Bir taraftan doğal felaketler, bir taraftan da zirai dondan etkilenmeyen ürünlerin de maliyetinin altında satılması; ekonomik zarar eşiği. Maalesef şu anda -gerçekten bunun siyasetle alakası yok- tarım sektörü özellikle üreticiler çok zor günler geçiriyor, çok zor bir dönemi yaşıyor. Bu nedenle buradan bir kez daha Ziraat Bankasına, Tarım Bakanlığına çiftçimize acil can suyu, kan suyu, ne bileyim destek, bu sübvansiyonlu kredilerin artırılması ve yeniden önümüzdeki gıda güvenliğimizin, gıda egemenliğimizin sağlanması yönünde önümüzdeki dönemlerde ekim yapabilmesi, üretim yapabilmesi adına bu Ziraat Bankasının bir an önce bu işe el atması gerekiyor.

Çalışmalardan dolayı ben de bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum. Herkesin eline sağlık. Sizin de elinize sağlık Başkanım. BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sağ olun çok saygıdeğer Vekilim.

Cüneyt Bey, buyurun.

CÜNEYT ALDEMİR (Tokat) - Başkanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle, sizin nezdinizde tüm Komisyon üyelerimize, kıymetli milletvekili arkadaşlarıma, Komisyon sırasında tüm saha ziyaretlerine katılan basın mensuplarımıza, Meclisin çalışanlarına, oralarda bizi misafir eden çok kıymetli çiftçilerimize, oradaki idari personele teşekkür ediyorum.

14 Mayıs 2025'te başlamış olduğumuz Zirai Don Komisyonuna gerçekten sadece zirai donun tespiti değil, aynı zamanda, Türkiye'nin tarım politikalarıyla da ilgili güzel bir vizyon açmasından dolayı teşekkür ediyorum. Önderliğinizde gerçekten güzel bir Komisyon çalışması yaptık ve bu Komisyon çalışmasının sonucunda da 46,5 milyar gibi devasa bir rakam çiftçimizin üretimine devam edebilmesi için bir can suyu olarak inşallah onların ürünlerine destek olarak verilecek. Tabii, burada emeği geçen çok kıymetli Cumhurbaşkanımıza, Tarım Bakanımıza ve Komisyon üyelerimize ve nezdinizde de sizlere teşekkür ediyorum. Bu birliğimizin, beraberliğimizin hem devam etmesi hem de bundan sonraki süreçte Türkiye'nin tarım politikalarıyla ilgili, iklimle ilgili gelişmeler, TARSİM'le ilgili gelişmeler, bunlar, tamamen Komisyonumuzun vermiş olduğu raporlar doğrultusunda da inşallah güzel sonuçlar elde edeceğimize inanıyorum.

Gerçekten, sahada da Komisyonumuz olarak insanlarımızın arasında, çiftçilerimizin arasında gördüklerimiz, göremediklerimiz, bir sürü konuya temas ettik, bunları ilettik. Bu raporlar doğrultusunda da inşallah Komisyonumuz Tarım Bakanlığımız nezdinde ve Türkiye'mizin gelişmesi nezdinde de güzel sonuçlar alacağına inanıyorum. Gönül istiyor ki bundan sonraki süreçte de bu Komisyonumuzun bir şekilde devam edip sonuçlarının inşallah üreticimize bir şekilde ulaşmasını arzu ediyorum. Bu desteklemelerin yanında da özellikle Komisyon olarak bizim istemiş olduğumuz bir şey daha var. Önümüzdeki süreçte olur mu bilmiyorum ama tarımsal kredilerimizin en azından bu sene içerisinde ötelenmesiyle de ilgili çiftçimizin yoğun talebi vardı. Yani bunun da inşallah gerçekleşmesiyle ilgili süreç olumlu olarak yansırsa en azından çiftçimize birazcık daha fazla can suyunun geleceğiyle ilgili fikrimizi de bildirmek istiyorum kayıtlara geçmesi için. Sonuçta, Türkiye ekonomik sıkıntılar içerisinde ama bunu inşallah hep beraber el ele verip atlatacağız. Az önce Ayhan Bey'in dediği gibi, 2025 yılı gerçekten doğal afetler olarak çiftçimizin sıkıntıya mustarip olduğu bir yıl olarak geçti. Sadece zirai don değil, işte, seller, felaketler, fırtınalar, kuraklıklar, son elli yılın en kurak yazını yaşadık. Bunların tamamı biriktiği zaman tarımsal sektörde ister istemez sıkıntılarımızın olduğu bir süreç yaşadık. İnşallah, devletimizin desteğiyle bu süreçleri sıkıntısız bir şekilde atlamanın yollarını hep beraber arayacağız diyorum.

Komisyonunda çalışan tüm milletvekili arkadaşlarımıza ve sizlere teşekkür ediyorum. İnşallah daha güzel hizmetlerin ve görüşlerin sunulacağı komisyonlarda buluşmak dileğiyle diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ercan Bey, buyurun.

ERCAN ÖZTÜRK (Düzce) - Sayın Başkanım, çok kıymetli Komisyon üyesi milletvekillerimiz; tabii, Zirai Don Komisyonu olarak yola çıktık ama saha ziyaretleri kapsamında biz sadece zirai donu değil, bugün "yeni normal" dediğimiz mevsimsel değişikliklerin tarımla uğraşan, ziraatla uğraşan çiftçilerimize nasıl zorluklar getirdiğini, nelerle mücadele etmeye çalıştıklarını ve bu anlamda bizlerden beklentilerini de yerinde görmüş olduk. Ben bu anlamda bu çalışmayı -özellikle saha ziyaretlerini- çok kıymetli ve çok başarılı buluyorum. Komisyon da çok uyumlu çalıştı, parti ayrımı gözetmeksizin herkesin gerçekten derdi, gayesi çiftçilerimize nasıl faydalı olabilirdi. Gerek saha ziyaretlerimiz gerek de biraz önce sizin de anlattığınız gibi Burdur'da yaptığımız çalıştay raporları gerçekten Türk tarımına ışık tutacak mahiyette önerilerle dolu. İşte, burada TARSİM'den -dediğimiz gibi- mevsim değişikliklerine kadar her türlü sorunlar ve bu sorunlarla nasıl başa çıkılabileceğiyle alakalı fikir önerileriyle dolu. Umuyorum ki inşallah bu Komisyon çalışmalarından gerekli yerler yeterince faydalanır, bunu dikkate alırlar ve çiftçilerimize de faydalı olurlar.

Yine, Cüneyt Vekilimin de konuşmasında bahsettiği gibi, çiftçilerimizin bizden Ziraat Bankası borçlarının ertelenmesiyle alakalı ciddi bir beklentisi var. Saha ziyaretlerimizde de bizi ziyaret edenlerle de istişare ettiğimizde bu sonuca varıyoruz. Ben de hem kayıtlara geçsin hem de bu görüşümüz iletilsin anlamında tekrar etmek istedim.

Ben yeniden, bu çalışmaya katkı sunan -başta sizler olmak üzere- ilgili tüm milletvekillerimize, Komisyon çalışanı, TBMM çalışanı arkadaşlarımıza, ulaştırmadan, lojistiğinden, kayıt tutan arkadaşlarımıza kadar herkesin eline emeğine sağlık diyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Ercan Bey.

HÜSEYİN ÖZHAN (Adıyaman) - Ben de kısa bir teşekkür konuşması yapayım isterseniz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

HÜSEYİN ÖZHAN (Adıyaman) - Son toplantımız tabii, yaklaşık beş ayı aşkındır beraber çalışıyoruz. Biliyorsunuz, bu süreçte çok yoğun bir şekilde saha ziyaretlerimiz de oldu. Zirai donun çiftçilerimiz üzerinde özellikle ürünlerdeki hasarın yerinde tespiti konusunda bire bir gözlemler yapma imkânı bulduk. Bu konudaki çalışmalarımız çok sık ilerledi. Başkanım ve tüm Komisyon

üyelerine huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten çok özverili bir çalışma yürüttüler. Bu vesileyle Meclis çalışanlarımıza da teşekkür etmek istiyorum.

Başkanım da konuşması esnasında belirtti, özellikle bazı kapsam dışı kalan ürünler olmuştu, bunlarla ilgili -herhâlde eş zamanlı olarak tazmini konusunda çalışmaları yetiştirmediğinden sanıyorum- bunlar bu kapsama girmedir. İnşallah, özel girişimlerinize, Trabzon hurması, incir, dut ve gül gibi bu ürünlerin de farklı bir şekilde desteklenerek bu kapsama dâhil edilmesini sağlayacağınızdan şüphem yok Sayın Başkanım.

Evet, bu konuşmalar hep nereye vardı? Sonuç geldi, işte, kabullenilmiş bir çaresizlik mantığı vardır ya, kesinlikle çiftçimiz artık başını yastığına koyduğunda don mu olacak, dolu mu olacak, kuraklık mı olacak korkusuyla yaşamaz. Yani bu iş kaçınılmaz arkadaşlar. Yani iklim değişiyor, yarın gene yaşanacaktır bu. 2025 felaketti ama 2026'nın ne olacağını kimse bilmiyor, belki gelen gideni aratacak. Bunun için, bizim bir şekilde bu sigorta olayının işlevsel hâle getirilmesi konusunda baskın bir şekilde irademizi ortaya koymamız gerektiğine artık hemfikiriz diye düşünüyorum. Ben bir deprem yaşamış ilin milletvekili olarak da söylüyorum, bunları biz de iliklerimize kadar hissettik, Allah devletimize zeval vermesin, o konutlar yapılmıyorsa biz ne haldeydik bilmiyorum yani tasavvur bile edemiyorum ama yarın bu güç tekrar olabilir mi, tekrar başımıza bir şey gelebilir mi, bunun bir garantisi var mı? Yok. Aynı iradeyi sağlayamayabiliriz. Onun için, lütfen ve lütfen, ne olursa olsun, özellikle sigortanın her tarafa ulaşılabilir ve işlevsel hâlde kullanılması konusunda bir fikir birliği yapıp bunun üzerine düşmemiz gerektiği kanaatindeyim. Herhâlde zaten o konuda hemfikiriz diye düşünüyorum.

ÇKS ürün takibi konusunda kaçınılmaz, bunun artık zaten tartışması yok. Benim buradaki tek şeyim, özellikle sigortaların işlevselliğini uygularken, biliyorsunuz, tarımsal destekler veriyoruz, gerek ürün desteği gerek mazot desteği gerek gübre desteği gibi, sigorta primlerinin buradan otomatikman alınması konusunda... Çünkü ne olursa olsun insanın el attığı yerde ben primlerin ödenmesi konusunda birtakım düşümler yani ne bileyim, sigortanın kapsamını daraltmalar, müdahaleler olacağı kanaatiyle, bunlara müdahaleyi engellemek amacıyla Sayın Başkanım, kaynaktan kesilmesi yani verilen destekten paranın direkt kesilmesi kanaatindeyim. Bunu da notlarınız arasına alırsanız çok sevinirim.

Fazla uzatmak istemiyorum. Yaklaşık altı aya yakındır beraber çalışıyoruz, sizlerle beraber çalışmak hakikaten çok büyük bir zevkti. Sayın Başkan, sizin nezdinizde tüm çalışma arkadaşlarıma ve Meclis üyesi arkadaşlara huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum.

AYHAN BARUT (Adana) - Don meselesine ilaveten, don kırıcı pervanelerin de hayata geçirilmesi lazım desteklenerek; ona da ilave yapalım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam.

Levent Bey...

LEVENT UYSAL (Mersin) - Öncelikle teşekkür ederiz böyle güzel bir ortam yarattığınız için. Bütün katılımcılara da çok teşekkür ediyoruz ve çiftçilerimiz de teşekkür ediyor özellikle yatan destek primleriyle ilgili ama tabii ki bu primler bir can suyu oldu, bir geçiş evresi. Özellikle geçmişteki borçlarının ötelenmesiyle ilgili, faizsiz kredilerin sağlanmasıyla ilgili hem devlet tarafından hem bankalar tarafından büyük bir talep var ve buradan, sizlerin huzurunuzda, Sayın Bakanımıza da bu işlerle ilgili vermiş olduğu destek için teşekkür ederiz ama bu borçların ötelenmesi birinci önceliğimiz olmalı. Özellikle de bu iklim değişimi buna benzer birçok -Allah korusun- yeni yeni negatif durumların yaşanmasına neden olabilir. Biraz evvel sayın meslektaşımın da söylediği gibi, sigorta olayını çok gündeme almamız lazım. Orada bu prim sistemlerinin doğru şekilde yapılması ve satın alınabilir hâle getirilmesiyle devlet desteğine ihtiyacımız var.

Her şey için çok teşekkür ederiz, sağ olun var olun efendim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sağ olun.

Buyurun.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlarıma, Komisyonumuzun değerli üyelerine ve Meclis çalışanlarımızın her birisine ayrı ayrı bu süreç zarfında yapılan katkılardan dolayı teşekkürlerimi arz ediyorum.

Bu Komisyon sadece bir masa çalışması olmadı aslında, biz bölgelerine gittik hep beraber, üreticinin yüzüne baktık, tarlada donmuş dalların sessiz çığlığını dinledik. Yan yana getirdiğimiz rapor sayfalarına sadece zarar miktarlarını değil, bir sezona umutla başlayan ama sağlıklı birlikte geleceği buz kesen yüz binlerce çiftçinin çaresizliğini de kaydettik. Sahada gördüğümüz tablo basitti ama ağırdı. Don yalnızca mahsulü değil, üreticinin ertesi yılı planlama gücünü de dondurmuştu. Pek çok bölgede sadece meyve değil, ağaç zarar gördü. Ağaç kurduğunda kayıp sadece bir yıllık değildir, yıllara yayılan bir üretim felci ortaya çıkar, üretici sadece bugünü değil, yarını da kaybeder. İşte, biz tam da bu bilinçle notlarımızı alırken zararın ekonomik değil, stratejik olduğunu ifade ettik. Ancak ardından yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararı beklentimizi doğrusu çok fazla karşılamamıştır çünkü bu karar sahadaki gerçeği değil, masabaşı matematiğini esas almış gibi görünmektedir. Kararda diyor ki: "En az yüzde 20 zarar gören üreticilere destek verilecektir." Peki, soruyorum: Yüzde 18 zarar gören, yüzde 19 zarar gören üretici bu zarar yüzünden borcunu ödeyemediğinde, ürününü yeniden yetiştiremediğinde kim sorumluluk alacaktır? Zarar oranı ile hayat mücadelesi arasında bu kadar mekanik bir ilişki kurulabilir mi? Evet, ürün bazında bazı rakamlar verilmiş: Kiraz ve şeftali için 6.500 TL/dekar, turuncgiller için 6 bin TL/dekar, kayısı ve vişne için 5.500 TL/dekar, elma, armut, ceviz ve üzüm için 5 bin TL/dekar, fındık için 4.200 TL/dekar. Bu rakamlar kâğıt üzerinde maliyet tablosu gibi gösteriliyor ama çiftçi için gerçekte sadece tek seferlik bir nefes çünkü don sadece girdiyi yakmadı, yeniden fidan alımını zorunlu kıldı, ilaçlamayı katladı, işçilik maliyetini artırdı. Ağaç kurduysa yeni fidanın meyve vermesi üç, dört yılı bulur. Peki, bu süreçte üretici nasıl ayakta kalacak? Karar, toplamda 46,5 milyar Türk lirası destek planlandığını söylüyor fakat sadece eylül ayında faize ödenen tutar 236 milyar Türk lirasını aştı. Ciddi bir afet yaşamış bütün çiftçilerimizin tamamı için açıklanan rakam bir aylık faiz ödemesinin beşte 1'i katarsa burada ciddi bir tercih sorunu yok mudur? Biz diyoruz ki bu Komisyondan çıkan rapor bir tespit raporu olmaktan çıkıp gerçek bir telafi ve yeniden diriliş planına dönüşmelidir. Çiftçi borç ertelemesi değil, faizsiz destekli yeniden

yapılandırma bekliyordu. Bu karar ise erteleme imkânını faizli bir şekilde sunarak üreticiyi gelecek yıl daha derin bir borç çukuruna itmektedir.

Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; biz bu ülkede tarımı sadece ekonomik bir faaliyet olarak görmüyoruz, tarım bu milletin bağımsızlığıdır. Gıda egemenliği olmayan bir ülkenin siyasi egemenliği de sorgulanır. Çiftçi sadece ürün yetiştirmez, bu milletin geleceğini sofraya taşır. Ve hepimiz şunu biliyoruz: Faiz ekonomisi her zaman üretimi ve üreticiyi ezer, tarımı ithalata mahkûm eder, çiftçiye borç batağında tutar. Bu sebeple diyoruz ki: Faizin değil alın terinin değer gördüğü, borcun değil bereketin yükseldiği, ithalatın değil yerli üretimin esas alındığı bir düzen kurulmadan bu tür krizler geçici desteklerle aşılmaz, her yıl yeniden karşımıza çıkar. Bu kadar çalışmanın ardından ortaya çıkan rapor çiftçinin yarasına merhem olacak kararların alınmasını sağlamıyorsa rapor kâğıtta kalır. Komisyonun sahaya inmesi bir inceleme değil, sadece bir ziyaretten ibaret olur çünkü biliyoruz ki don toprağı dondurabilir ama adaletli bir düzen çiftçinin yüreğini yeniden ısıtır. Bu nedenle, raporun revize edilmesi, Cumhurbaşkanlığı kararının yeniden düzenlenmesi ve çiftçinin gelecek sezon üretime umutla başlamasını sağlayacak faizsiz, gelir bazlı ve uzun vadeli telafi modellerinin devreye alınması için ısrarla çağrı yapıyoruz. Evet, biz karar merci değiliz ancak çiftçilerimizin derdine derman olacak desteklerin açıklanmasını temin etmekle mükellefiz. İlk don hadisesi şubat ayında yaşandı, ardından mart ve nisan aylarında daha geniş kapsamlı yaşandı. Oluşan hasarlara karşı kararname hadiseden altı, yedi ay sonra açıklanabildi. Bu noktada önerim şudur: Bu Komisyon Meclis bünyesinde en azından bir tali komisyon olarak afetlerden etkilenen tarım ve hayvancılık alanı için varlığını sürdürsün. Aksi takdirde, olası bir afet sonrasında komisyonun oluşması süreci, hasar tespit çalışmaları, tedavi çalışmaları uzun zaman almaktadır. Şunu unutmayalım ki çiftçi ayağa kalkmadan bu ülke ayağa kalkmayacaktır.

Komisyonun çalışma sürecine katkı veren -başta zatıinaliniz olmak üzere Değerli Başkanım- bütün milletvekili arkadaşlarımıza ve her zaman katkılarıyla bizlerin yanında olan gerek çalıştayda sunumlar yapan gerekse Meclis personeli arkadaşlarımıza ve çalışma arkadaşlarımıza, alanlarında uzman arkadaşlarımıza, bir kere daha Meclis personelimize şükranlarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Çok sağ olasınız Şerafettin Bey.

Ömer Bey, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, öncelikle teşekkür ediyorum.

Birincisi, Zirai Don Komisyonu Meclis tatile girmeden görevini bitirmeliydi. Meclisin tatile girme sürecinde komisyon süreci niye bugüne kadar uzadı, öncelikle onu sorgulamak lazım. Benim alanda gördüğüm şu: İktidar Komisyonu kendi çıkarı için kullandı ve kamuoyuna "Zirai Don Komisyonu raporunu hazırlarsa ödemeleri yapacağız." gibi bir izlenim yaratarak süreyi yaydı. Nisan ayında don oldu, kasım ayında para ödeniyor. Ne doğru dürüst çiftçinin gelecek yıl için bahçesine bakım yapabilecek bir destek verildi ne de orada yeterli gübreyi, budamayı, ilaçlamayı yapabildi. Onun için, önümüzdeki yıl da çoğu üründe verim düşüklüğü olacak. Cumhurbaşkanlığı program hedeflerine baktım, tarım ürünlerinde 9 milyon tona yakın düşme görülüyor, bu büyük bir rakam. Gerçek anlamda Türkiye yalnızca zirai donda değil, kuraklıkta da büyük bir felaket yaşadı. Bunun birden fazla nedeni var, şöyle denemez, yani, "Allah'tan geldi, böyle oldu." ifadesi doğru değil çünkü Cenab-ı Allah akıl vermiş, onunla ilgili tedbirler alınmalı. İktidarın bu konuda yeterli olmadığını ve yeterli önlemleri almadığını düşünüyorum. Bakınız, veriler dahi o kadar karman çorman ki Cumhurbaşkanlığı açıklıyor, bir farklı rakam, siz açıklıyorsunuz kamuoyuna, farklı rakam, TARSİM Genel Müdürü açıklıyor, farklı rakam. Örnek vereyim, şimdi, TARSİM'in bize, -buradaki, sizlerde de olan- Zirai Don Araştırma Komisyonuna sunduğu "Çiftçi sayısı 89.713 adet." diyor. Cumhurbaşkanlığı açıklama yapıyor, "50.300" diyor TARSİM'den faydalanan. Geriye kalan 39 bin çiftçi ne oldu? Bunların hasarları sonradan ortadan mı kalktı, yoksa bunlar ödeme dışında mı kaldı? Siz diyorsunuz ki: "420 bin çiftçi etkilendi." Sayın Cumhurbaşkanlığı diyor ki: "470 bin üreticiye donla ilgili ödeme yapacağız." ÇKS'si olmayan çiftçileri kimse ciddiye almıyor. Oysa bahçe üretiminde... Türkiye'de en önemli üretim alanlarından biri bahçe. Şimdi, bahçede miras yoluyla bölünüm olduğu için 3 dönüm, 5 dönüm bahçelerin uğradığı zirai don var. Örneğin, Niğde ilinde Amasya elmasının yetiştiği Çamardı'da gittim, hiçbirinde hasar tespiti yapılmamış. O insanların bahçeleri devam etmeyecek mi?

Sonra tarla bitkilerinde; arpada, erken ekilen pancarda, erken ekilen lahanada, söktü, bir daha dikti, şimdi oradaki gelir kayıpları var, bunlar gözetilmemiş. Doğru bir planlama yok. İşin özü bu konudaki veriler de sağlıklı değil.

Yine, burada -şeye bakıyoruz- TARSİM Genel Müdürlüğü diyor ki: "Gerçek don hasarı 21,6 milyar." TARSİM'de olan... Cumhurbaşkanlığı açıklıyor: "23 milyar". Şimdi niye bilgiler birbirinden farklı, niye farklı farklı veriler ortada bulunuyor? Bunu anlamakta zorlanıyorum.

Şimdi, burada yapılması gereken neydi? Bence ayırsız, ÇKS'si olsun olmasın, tüm çiftçilerin önce bir hasarı saptanmalıydı, bir durum görülmeliydi. Buradan ne kadar çiftçi zarar görmüş, bahçe bitkisi ne kadar görmüş, tarla bitkisi ne kadar görmüş? Bunların saptanması yapılmadı, çoğu yerde hasarın belirlenmesi gerçekleşmedi. Biz gittiğimiz zaman çiftçi "Biz ne olacağız?" diye soruyor.

Bir de örneğin, soğuk hava deposu olan boş kaldı, arıcılık yapan zarara uğradı, tarım işçisinin mağduriyeti var, esnaflar geçtiğimiz dönemdeki hasıllata sahip olamadı ve bütünyle kredilerle ilgili bir borç ötelemesi ihtiyacı var. Kanun teklifi de verdik, üç yıl en azından kredilerin ötelenip faizsiz bir ek, yeni kredi desteğiyle üretici sahiplenilsin diye. Buna yönelik de hiçbir çalışma yapılmadı ve olup olmayacağı da meçhul. Şimdi, borcunu ötelememişsiniz, zarar görmüş, dalda ürün yok, cepte para yok, sahip çıkmamışsınız. Önümüzdeki yılki süreçte de bahçe bitkilerinde de sıkıntıların olacağı bugünden açık, görülüyor.

Bunun yanı sıra, TARSİM'le ilgili mutlak surette bir yapılanmaya gidilmeli, düzenleme sağlanmalı, TARSİM aşar vergisinin yerine geçmiş. Üretiyor üretici "Yüzde 10'a yakını ben alırım." diyor -devletten- TARSİM. Adam o zaman diyor ki: "Ben niye yaptırırım? Denk gelirse bir kere gelecek ya da olmayacak." Güven duymuyor. Araştırma yapılmış bu konuda, yüzde 43 Türkiye'de TARSİM'e güven duyan çiftçi sayısı, onun da yaptırını yüzde 23'lerde, çok düşük bir rakam. Bunu zorunlu kıлып burada da prim ödemelerinde belli değerlendirmeler getirmek lazım, kriterler; verim üzerinden olabilir, üretim üzerinden olabilir, ek olarak onların TARSİM'in sürdürülebilirliğini sağlayacak farklı çalışmalar olabilir. TARSİM için mutlak surette yeni bir kanun düzenlemesine ihtiyaç

olduğunu düşünüyorum. Bu konuda -ilk verdiğim kanun teklifinde de ifade ettim- yüzde 67 olan pirimin donda yüzde 71'e çıkarılması en azından bir katkı sağlar.

Küçük aile tipi işletmelerin zirai don karşısındaki yalnızlığı ve çözümsüzlüğü var. Biz konuşurken büyük işletmelere yönelik konuşuyoruz. Ne diyoruz? "Onlar işte rüzgâr gülüyle, benzer önlemlerle, işte parafinle, şununla bununla zararını geriye çekebilir. Peki, küçük işletme; 3 dönüm, 5 dönüm, Türkiye'nin gerçeği, onlar ne yapacak? Bunlara karşı alan saptaması ne olacak? Şimdi, tarım sayımı yapılıyor, şey göndermişler telefonlara: "Bilgi ver bana, eğer vermezsen 60 bin lira ceza." Bizim "tarım sayımı" dediğimiz, yerinde gidilip yerinde tespit edilen olay olur, aynı don gibi, yani olayı yerinde, bire bir tespit edemezsek elde ettiğimiz verilerle ülke gerçekleri örtüşmeyebilir. Bunun da zararı şu olur: Gıda arz güvenliği önümüzdeki süreçte önemli ölçüde sıkıntıya düşer. Elmada yaklaşık ilk sekiz ayda 24 bin ton ithalatımız var, daha önceki yıllarda 4 bin ton civarındaydı bu. Tabii, tam tablo çıktığında göreceğiz. Bazı ürünlerde fiyat daha fırlar giderdi, ithalatla kısmi olarak önü kesildi ama bunun da sürdürülebilirliği yok. Kendi ülkemizde kendi kendimize yeter noktada olmamız gerekiyor.

Dondan zarar görenler için bu afetlerin devam edeceği noktasında olaya bakarsak önümüzdeki süreç de riskli bir süreç. Meteorolojinin verileri üzerinden -siz de burada sorgulamıştınız, o gün beraberdik- duyurulmada kriter olarak bazı noktalarda sorun olabilir diye, panik olabilir diye bilgiyi sınırlı verdiklerini söylüyorlar. Böyle saçma sapan da bir şey olmaz. Adam tabii ki paniklesin ki önlemini ona göre alsın ya da önlemini iktidarın da sağlayacağı desteklerle gerçekleştirsin. Bunları bütünüyle ilgili söylemek lazım.

Şu konuda söyleyeyim: Milletvekili arkadaşlarımızla gerek Meclis çalışanlarımızla, basın mensuplarımızla gerek görevli arkadaşlarımızla bu süreçte uyumlu bir çalışmanın yürüdüğü doğru ama sürecin uzatılarak buradan bir avantaj yaratıldıysa o da iktidara oldu, çiftçiye olmadı ve ben bu Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmada ortaklaştığı konuları önemsiyorum; TARSİM'i, ÇKS'yi, borç ötelemesini, faizlerin silinmesini ve süreç içinde ek kredi verilmesini Komisyon genel olarak benimsemişti. Dilerim ki siyasi iktidar da aynı benimseme içinde olur ve onu çözer diyorum.

Teşekkür ediyorum.

Umarım, dilerim bir dahaki sefer de zararlar için değil de ülkenin daha faydalı işleri için bir arada çalışmalarımız olur diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkan, son bir söz söyleyeyim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Senin performansınla bakanlığı hak ettiğini düşünüyorum.

(Gülüşmeler)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu süreci valla iyi götürdün.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Estağfurullah.

Bu şeydi yani esasında biz son toplantımızı Eskişehir'de yaparak bitirmiştik fakat bugün bir...

AYHAN BARUT (Adana) - Bir vedalaşma toplantısı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani araya da yaz girdi çünkü bir ön raporu da biliyorsunuz Bakanlığa gönderdik.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, oralarda imzalar geçerli olmadı bir de, oralarda katılan katılmayan, hepsine biz katıldık, burada mazeretimiz var, annemiz öldü, katılamadık, devamsız saydılar da sonra bildirip düzelttik.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam Başkanım.

Çok teşekkür ediyorum değerli katılımcı arkadaşlarımız hepimize de.

Bu çalışmaların arkasında yer alan, görünmeyen değerli uzmanlarımız, destek personelimiz, çayımızı, meyvemizi eksik etmeyen çok kıymetli Meclis çalışanları ve bütün hazırına da ben de tekrar teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum. Hayırlı olsun inşallah.

Toplantı gündemimiz burada tamamlanmıştır.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.28